

Helsingin pommitukset ja Taivaskallio

Ilmatorjuntapatteri ampuu Helsingin Taivaskalliolla Bofors-ilmatorjuntatykillä; SA-kuva

Kansakunnan muisti on pitkä. Aina kymmenen vuoden välein palataan muistelemaan Helsingin helmikuisia pommituksia 1944. Legendana mielissä ovat palavat harhautushalkopinot Vuosaarissa ja pelottavana räiskyvät, magnesiumilla terästetyt ilmatorjunnan kranaatit.

Mutta kuinka Helsingin ilmatorjuntataistelu onnistui niin hyvin, että heti sodan jälkeen valvontakomissio ihmetteli suomalaisten nopeaa ra-

kennustaitoa lähes ehjässä pääkaupungissa?

Aika ennen pommituksia, vahvistuksia järjestellään

Helsingin pommitusten innoittajana oli Teheranin konferenssi marraskuussa 1943, jossa Stalin, Roosevelt ja Churchill pohtivat sodanjälkeistä Eurooppaa. Saksaa vastaan oli jo aloitettu länsiliittoutuneiden suurpommitukset. Stalin halusi irrottaa Suomen suursodasta ja totesi, että ”Suomen kansan on kär-

sittävä”, jotta tämä irrottaminen saataisiin toteutetuksi. Stalin määräsi lentoyoukoilleen: ”Hävitätäkää Helsinki!”.

Helsingin ilmapuolustusta oli toisaalta alettu vahvistaa marraskuun 1942 onnettoman yllätysilmahyökkäyksen jälkeen, kun venäläisen pommikoneen pudottama pommi vaati yli viisikymmentä kuolonuhria. Ilmatorjuntaa johtamaan määrättiin 43-vuotias everstiluutnantti Pekka Jokipaltio.

Kalustoa vahvistettiin osittamalla Saksasta uusia 88-mm ilmatorjuntatykkejä.

Saksasta hankittiin myös tutkia. Suurtehotutkat Raijat pystyivät valvomaan ilmatilaa yli 200 km päähän ja heikkotehoisemmat Irjat vahvistivat tuntuvasti Helsingin ja Kotkan lähipuolustusta. Myös ilmatorjunnan johtamisjärjestelmiä tehostettiin ja vahvistettiin.

Hyökkäystä odotettiin ja sitten se tuli

Neuvostoilmavoimat olivat valmiita hyökkäykseen jo joulukuussa 1943, mutta säätila ei ollut suotuisa. Vihdoin sunnuntaina 6.2. ilma kirkastui ja ensimmäinen ilmahyökkäys tapahtui illan ja yön kuluessa. Vaikka hyökkäys jäi puolitehoiseksi, olivat vauriot kuitenkin huomattavat.

Seikko Eskola, 10-vuotias Kuutamotiellä asunut nuorimies kertoo tuosta yöstä: ”Laitoin juuri luisimia jalkaan, kun sireenit soivat. Menimme eräiseen taloon Pohjolankadun ja Metsolantien kulmassa ja jonkin ajan kuluttua

siirryimme puu-Käpylään kellariin. Vaara ohi – merkki tuli iltakymmenen jälkeen. Kuutamotien mässä kotiin palatessa vastaan tuli isäni, joka oli lähtenyt poikaa hakemaan”.

Helsingin ilmapuolustusta kyettiin kuitenkin vahvistamaan merkittävästi ennen seuraavaa hyökkäystä. Keskiviikkona 16.2. se sitten tuli, voimaltaan lähes kaksinkertaisena edelliseen verrattuna. Mutta myös torjunta oli paljon tehokkaampaa, ja Helsinki säästyi jälleen suurtuholta.

Vielä kerran ja sitten ne lopuivat

Kolmas, suurin, laajin ja pitkäkestoisin lähes vuorokauden mittainen hyökkäys tapahtui sitten lauantaina 26.2. Siihen osallistui monessa hyökkäysaallossa 1 000 pommikonetta ja pudotettiin 5 000 pommia. Niistä valtaosa putosi Helsingin ulkopuolelle Vuosaaren seutuville. Helsinki säästy kolmannen kerran suurtuholta.

Onneksi koskaan ei tullut neljättä pommituskertaa.

Kuinka Helsinki sitten onnistui varjeltumaan täysituholta, vaikka siihen kyllä oli täydelliset edellytykset?

Uusimpana tutkimuksena tätä ihmettä selittää Ville Jalovaaran kirja Helsinki 1944 (SKS 2023). Siinä kuvataan perusteellisen tarkasti ja yksityiskohtaisesti, kuinka Helsingin ilmapuolustukselle saavutettiin vaadittava taso, kuinka hyökkäykset tapahtuivat ja kuinka Suomen tilanne hyökkäysten jälkeen kehittyi.

Risto Sipilä

sähkö
VENDELIN